

Bilag 6

Kronik i Politiken

KRONIKEN 28. MAJ 2022 KL. 15.06

JAN LINDELL PER SCHULTZ JØRGENSEN JANE BÆKGAARD JØRN NEDERGAARD ANDERS WENDT JENSEN
MORTEN KJÆR EGEBJERG

Jan Lindell er specialist i samværsjura. Per Schultz Jørgensen er professor emeritus, dr. phil. Jane Bækgaard er aut. psykolog, medlem af Dansk Psykologforenings Selskab for Børnesagkyndige. Jørn Nedergaard er mediator og advokat. Anders Wendt Jensen er journalist og indehaver af podcasten Uden min datter. Morten Kjær Egebjerg er medlem af socialministerens Rådgivende Udvalg i Familieretshuset, tidl. dir. for Fonden Fundamentet.

TV 2 har med udsendelserne 'Med børnene som våben' igen sat fokus på problemerne i vores familieretlige system, som ser ud til at være magtesløst over for de forældre, der efter en skilsmisse vil holde den anden forælder væk fra deres fælles barn med falske påstande.

Ifølge stationen var det sidste år mere end 300 børn, der mistede kontakten til den ene forælder.

Problemet er langt fra nyt. I oktober afholdt Folketingets Social- og Ældreudvalg således en høring om det familieretlige system. Høringen resulterede i 28 anbefalinger til forbedringer. De er efterfølgende alle blevet afvist af social- og ældreministeren, som ønsker at afvente en stor evaluering af hele familieretsreformen fra 2019, som først skal finde sted i 2023.

Et gensyn med høringen (som ligger på www.ft.dk) viser da desværre også, at der ikke er sket noget på området i løbet af det sidste halve år.

Jo, takket være en tilførsel af 342 mio. kr. er forældrenes ventetid på det første møde med Familieretshuset blevet nedbragt til 65 dage i de komplekse sager (§7-sagerne).

Men som formanden for familieadvokaterne, Anne Broksø, ganske rigtigt påpegede i B.T. 15. april, gør kortere ventetid på det første møde »ikke nødvendigvis, at ventetiden i den samlede sagsbehandling er nedbragt«.

Det er en meget væsentlig pointe! Og det ville være nyttigt, hvis Familieretshuset ville fremlægge en opgørelse over, hvor lang sagsbehandlingstiden er fra første møde, indtil en midlertidig afgørelse bliver truffet, og derfra indtil en sag er endelig afgjort i Familieretshuset eller oversendes til Familieretten. Men det fører huset vist ikke statistik over – selv om statistik var noget af det, der blev efterlyst på høringen.

En af oplægsholderne på høringen, lektor og ph.d. ved Aarhus Universitet Caroline Adolphsen, gjorde opmærksom på, hvor vigtigt det er i den familieretlige lovgivning at holde fast i, at barnet grundlæggende har ret til to forældre. Og at også forældrene har ret til et familieliv.

Disse rettigheder er konventionssikret, og derved har staten ansvar for at sikre dem. Så når staten griber ind og fratager barnet retten til to forældre og fratager den ene forælder retten til et familieliv, skal dette være begrundet med de undtagelser, som konventionerne nævner. Hvilket vil sige: At det ikke er til barnets bedste at bevare kontakten til den ene eller begge forældre.

Her anfører staten med Familieretshuset som udførende part, at sociale risikofaktorer såsom misbrug, psykisk sygdom og vold udgør tilstrækkeligt grundlag til at ophæve retten til indbyrdes kontakt mellem barn

og forælder. Ét stort problem her er imidlertid, at man ikke ophæver barnets og forælderens rettigheder på grundlag af en faktisk eksisterende og veldokumenteret risikofaktor, men på grundlag af en påstand om, at en sådan risikofaktor for barnet er i spil hos den pågældende forælder.

Som vicedirektør i Familieretshuset Jacob Buch sagde på høringen:

»I de tunge sager, hvor vi har de her sociale risikofaktorer som misbrug, vold eller psykisk sygdom, skal vi være særligt opmærksomme på barnets situation ifm. brud, konflikter og chikane. Her skærmer vi barnet ved at lade tvivlen komme barnet til gode, og det kan betyde, at der ikke fastsættes kontaktbevarende eller midlertidigt samvær«.

Rettighederne fratages altså på basis af en tvivl.

Men hvad betyder det egentlig »at lade tvivlen komme barnet til gode« som et redskab til at 'skærme barnet'?

Hvilken tvivl? Tvivlen på, om samværsforælderen er en tryk forælder for barnet? Eller tvivlen på, om de påstande, som den ene forælder fremfører om den anden, er sande eller usande?

Ingen af delene kan Familieretshuset på dette tidspunkt vide noget sikkert om. Hvis kun den første tvivl skal komme barnet til gode, betyder det, at man anser tabet af kontakt i længere tid for uskadeligt for barnet. Men er det det? Det er der en del forskning, der giver det modsatte svar på.

Men kan man da ikke skærme barnet ved at lade begge slags tvivl komme barnet til gode? Imens man undersøger, hvad der er op og ned, hvad der er påstand og reel virkelighed? Jo, det kan man. Nemlig – som flere var inde på i høringen – ved at sætte det vilkår for samvær, som hedder overvågning.

Familieretshuset anførte videre på høringen: »Skulle tvivlen så blive afkræftet, og det bliver den jo lykkeligvis ofte, så sætter vi noget i gang, hvor vi får det startet op. Det kan være støttet/overvåget samvær«.

Desværre er erfaringen, at dette i realiteten betyder: Når vi efter månedlange afbrydelser af kontakten mellem barn og samværsforælder finder ud af, at der ikke var nogen reel grund til at fratage barnet dets ret til samvær, så begynder vi langsomt på at genoprette forbindelsen imellem barn og forælder. (Hvis altså ikke bopælsforælderen modsætter sig det, for så er Familieretshuset reelt magtesløst).

Men her er der altså sandsynligvis gået mange måneder forud, hvor barnet har været frataget dets ret til kontakt.

Hvis barnet havde været bortført fra den ene forælder til udlandet, ville vi så være ligeglade med, om vi fik bragt barnet tilbage efter 1, 3, 6 eller 18 måneder?

Bare den bortførende forælder var sød ved barnet? Hvorfor er vi så ligeglade med den tid, der går i disse sager inden for landets grænser? Bliver der overhovedet ført statistik over, hvor mange sager samværet bliver afbrudt i, hvorfor, eller hvor længe det er afbrudt?

Familieretshuset sagde også på høringen: »I skal se for jer, at i de her sager har vi i Familieretshuset på sagen kvalificerede oplysninger om vold, overgreb, alkoholisme, stalking, trusler, I kan selv fortsætte listen. Og det er jo noget, vi typisk vil have dokumenteret igennem kontakten til skadestue, politi, retsvæsen, krisecentre, børnehaver, skoler, som vi er i dialog med op til den her afgørelse«.

Hvis barnet havde været bortført fra den ene forælder til udlandet, ville vi så være ligeglade med, om vi fik bragt barnet tilbage efter 1, 3, 6 eller 18 måneder?

Men hvor god er egentlig kvaliteten af disse 'kvalificerede oplysninger'. En politianmeldelse dokumenterer jo ikke noget som helst andet, end at en person har henvendt sig til politiet med en påstand. Skader kan være opstået på mange måder. En krisecentererklæring så tidligt i forløbet som i sager om kontaktbevarende samvær vil ofte bygge på meget begrænsede faglige observationer suppleret med beboerens egne udsagn.

Det er kort sagt et meget tyndt materiale at bygge en så indgribende foranstaltning på, som fratagelse af barnets og forælderens konventionssikrede rettigheder er.

Som Caroline Adolphsen sagde i en appel på høringen om ikke at glemme de oprindelige rettigheder for børn og forældre: »Vi har selvfølgelig mulighed for at fastsætte vilkår om overvåget samvær og om alle mulige andre ting«.

Ved påstande om misbrug eller andet må der fastsættes vilkår om urinprøve, om støtte til samvær, overvåget samvær, inddragelse af pas, hvad det nu skal være. »Det er langt mindre indgribende, at der er et vilkår om, at vi ikke må drikke alkohol, når vi er sammen med vores barn, end at vi har en afgørelse om, at vi ikke må se vores barn. Så (lad os få) meget mere fokus på at bruge vilkår, hvis vi er i tvivl. ... Så der er samvær under sagen. Enten kontaktbevarende eller andre former for samvær. ... Så har man dog en kontakt. Så mister man ikke rettighederne, mens vi sagsbehandler, og barnet mister ikke retten til sine forældre, mens vi sagsbehandler«.

Det er imidlertid netop dette, som Familieretshuset og ministeren vedholdende afviser, når det gælder kontaktbevarende samvær efter § 29a, som skal besluttes inden 3 uger efter ansøgning herom. Man vil kun fastsætte vilkår ifm. midlertidigt samvær efter § 29, og det kan betyde kvarte, halve eller hele års samværsafbrydelse. Hvorfor? For at beskytte barnet imod det, der viser sig 'lykkeligvis ofte' at være en ikke-eksisterende fare.

Vi synes, at det er langt mere ønskeligt og nærliggende at sige:

En politianmeldelse dokumenterer ikke andet, end at en person har henvendt sig til politiet med en påstand

Hvis den påståede risiko for barnet er samvær med en beruset forælder: så gør samværet betinget af at møde upåvirket op.

Hvis risikoen påstås at være en fysisk voldelig forælder, så gør samværet overvåget af en fagperson, så at der ikke kan finde vold sted.

Hvis risikoen er psykisk voldsudsættelse, så lad samværet blive overvåget af en erfaren børnesagkyndig, som er i stand til at registrere, hvordan barnet umiddelbart reagerer på forælderen, og hvad der foregår i samspillet mellem forælder og barn. Er det overvågerens opfattelse, at der sker noget 'skævt', har vedkommende myndighed til at afbryde samværet.

Om overvåget samvær står der i den såkaldte forældreansvarsbekendtgørelses § 11: »Der kan træffes afgørelse om overvåget samvær, når det skønnes nødvendigt i det enkelte tilfælde«.

Hverken her eller andre steder i lovgivningen fremgår det, at denne nødvendighed ikke kan gælde ved kontaktbevarende samvær efter § 29a.

Men hvis det virkelig er en urokelig opfattelse hos Familieretshuset, så må man håbe, at politikerne vil være positive over for det beslutningsforslag, der for ganske nylig er rejst i Folketinget, som går ud på at skabe en ny mulighed for samvær – kontaktbevarende overvåget samvær – som det normale i tilfælde af påstande og tvivl. Så bliver der tid til at undersøge sagen grundigt, UDEN at en isolation af barnet hos den ene forælder kommer til at påvirke den senere afgørelse.

Som høringen og TV 2's programmer har understreget, er det helt store problem i den familieretlige håndtering af de komplekse sager, at Familieretshuset – alle gode intentioner til trods – abonnerer på en meget snæver definition af 'barnets trivsel'.

Forældreansvarsloven siger i § 4: »Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold«.

Det opfatter Familieretshuset tilsyneladende sådan, at man sikrer barnets trivsel BLOT VED AT beskytte barnet mod vold osv.

Men nej, hvis den beskyttelse sker ved at afbryde kontakten til den ene forælder uden tilstrækkelig årsag (hvilket ifølge huset som nævnt sker 'lykkeligvis ofte'), så SKADER man barnets trivsel og dets udvikling. Denne skade synes Familieretshuset imidlertid at være blind for.

I modsætning hertil siger en af de mest erfarne dommere ved Familieretten, Anni Højmark: Børnenes »udvikling er påvirket af situationen. Jeg er bekymret for deres fremtid«.

Som dommer må hun ofte opgive at genskabe relationen, fordi Familieretshuset ikke griber ind, når de ser et fremmedgjort barn. I den sag når til familieretten har barnet »i så lang en periode været uden kontakt med den anden forælder, så den ene forælders modstand mod den anden forælder er blevet virkelighed for barnet ... Så barnet har den frygt, som det er blevet påført«.

Tilsvarende udtalte formanden for Danske Psykologforenings Selskab for Børnesagkyndige, Lise Andersen, i programmet på TV 2: »Det går ud over børnene, og det går ud over deres fremtidige udvikling. Det går ud over deres evne til på et senere tidspunkt i deres liv at have gode, trygge, langvarige relationer. Det går ud over deres selvbillede. Det går ud over deres selvværd«.

TV 2 lod også fire nu voksne skilsmissebørn komme til orde. I et debatindlæg i Politiken 24. april skriver de fire: »Hver især har vi oplevet, at enten den ene eller begge forældre optrappede konflikten og forhindrede vores anden forælder i at have samvær med os. Vi blev involveret i falske anklager om alt fra vold og incest til alkoholisme og psykopati. Lodrette løgne om den anden forælder, som vi fik at vide var sandheden«.

Familieretshuset derimod siger til TV 2, at det ikke ser børn, der er forældrefremmedgjort, og at hele husets børnesyn bygger på, »at når vi møder børnene, så er de kompetente, og de er eksperter i eget liv. Og det betyder jo, at vi har rigtigt meget brug for at lytte

Men ved på den måde næsten at betragte børnene som sandhedsorakler sætter huset dem i en meget udsat position i forhold til pres fra en eller begge forældre, hvilket de 4 skilsmissebørn beskriver resultatet af: »Vi arbejder fortsat med at på sjælen, som vil følge os for livet«.

Fordi denne del af børnenes trivsel ikke indgår i Familieretshusets definition, indgår den heller ikke i dets beskyttelse af børnene. Jacob Buchs sidste bemærkning til TV 2 forekommer i den forbindelse opsigtsvækkende: »Jeg er også bare nødt til at sige, at der er jo nogle ganske få familier, som vi ikke kan nå.

Der er vi ikke det rigtige tilbud«. For hvor efterlader det disse familier? Er det de mere end 300 børn, der i 2021 mistede kontakten til den ene forælder?

Hvis den udtalelse skal forstås sådan, at Familieretshuset smider håndklædet i ringen over for de pågældende familier, så er der des mere behov for, at vores politikere tager opgaven op – endnu en gang – med at beskytte børnenes trivsel og udvikling.

Et hurtigt redskab til at forbedre den beskyttelse vil være at tage overvåget kontaktbevarende samvær i brug. Vil det koste flere penge? Sandsynligvis. Men ligesom med de tidligere nævnte 342 mio. kr. vil det vise, at børnenes bedste faktisk er vigtigt for os.

Spørgsmålet er nemlig ikke, om vi kan beskytte barnet både imod vold og andre overgreb OG SAMTIDIGT beskytte det imod at miste retten til begge dets forældre. Spørgsmålet er, om vi vil.